

Waarom doen wij dat eigenlijk? Waarom aanvaarden wij iets dat tot op zekere hoogte ook een knellend juk beteekent?

Men zal antwoorden dat conventie ons daartoe dringt.

En dan bekennen wij dat er ook in onzen omgang zeer veel conventioneels is. Wij spreken daarover wel in een volgend artikel wanneer wij de behandeling van de analyse van den omgang voortzetten. Maar we doelen thans op die offers, die wij in onzen omgang gaarne brengen. Waarom werkt iemand den vorigen avond tot één uur in den nacht om den volgenden avond tijd te hebben een bezoek te brengen bij een vriend? Waarom brengt hij gaarne een bezoek bij dien vriend, ook al weet hij dat hij daar een kring van menschen zal ontmoeten met welke hij over zijn arbeid en zijn streven niet zal kunnen spreken?

Wel, wat anders dringt hem dan de liefde? Feitelijk toch berust elke echte omgang op liefde. In onze wereld vol haat aarzelen wij wel eens het woord „liefde” uit te spreken. En toch is door Gods Gemeene Gratie de liefde nog zoo rijk in de wereld aanwezig. Wanneer gij een gesprek aanknoopt met Uw besten vriend, maar even goed wanneer gij een praatje aanknoopt met den tramconductor over het weer, wordt Uw omgang gedragen door het feit van de binding die er is tusschen mensch en mensch. Zonder deze binding, die in den grond liefde is, zoudt gij geen spontaan-hartelijk woord met dien conductor kunnen wisselen, evenmin als gij zonder die liefde met Uw vriend zoudt kunnen converseeren.

Maar daarom begrijpen wij ook dat intieme omgang, hartelijke en blijde omgang alleen mogelijk is met hen, die eenzelfde Liefde kennen als gij.

J. W.

UIT DE SCHRIFT

Houd in gedachtenis.

Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de dooden is opgewekt. 2 Tim. 2: 8a.

Er gaat in deze liefelijke voorjaarsdagen een levenslied op uit de natuur.

Het vogelenheir ontwaakt en schalt weer zijn lenteliederen uit.

In de weiden dartelt weer het jonge leven.

Het teere groen aan boom en struik, de zwelende knoppen en de bottende bladeren, de ontluikende bloemen, — ze zingen alle, als 't ware, een lied des nieuwen levens, den grooten Schepper tot lof. „Looft God, de bron van het leven”.

Maar rijker dan dit lentelied van herleving in de natuur is het Levenslied, dat ons tegenklinkt uit het Schriftwoord: Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de dooden is opgewekt, en dat wij hebben over te nemen en te doen weerklinken in deze wereld.

Christus is verrezen!

Hij heeft den dood verwonnen!

Ik leef en gij zult leven!

Dat is het Levenslied, dat nooit meer wegsterft, dat aangeheven worde in 't midden der gemeente Gods.

Timotheus verkeerde te Efeze in moeilijke omstandigheden.

Zijn taak, de gemeente te leiden en te weiden, viel hem zoo zwaar.

Voor al ook de miskenning en de kleinzielige tegenwerking, die hij in den kring der gemeente ondervond, drukte hem zoo neer.

Zijn opgewektheid verdween, zijn arbeidskracht verlamde, diep teleurgesteld scheen hij soms de moedeloosheid nabij.

De Apostel Paulus had er van gehoord, hoe het met Timotheus stond.

Daarom zond hij zijn geliefden zoon nu een hartelijken, bemoedigenden, opwekkenden brief.

Hij wil Timotheus troosten, sterken, weer bezielen, zooveel hij kan.

En daartoe zegt hij nu: Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de dooden is opgewekt.

Christus' opstanding toch is de vastheid, de sterkte, de triomf der zijnen. Hij is hun levenskracht, ja hun levenslied.

Zoo zij het ook bij Timotheus.

Bij dien opgestanen, dien levenden Christus, mag en moet Timotheus zijn hulp, zijn troost, zijn kracht, zijn strijdsmoed weer zoeken.

Ja, daar zal hij ook vinden, wat hij van noode heeft in alle omstandigheden.

Ook voor ons is alle leven en levenskracht, alle levensvernieuwing en levensheiliging alleen te vinden bij Jezus, den Levensvorst, Die het leven heeft en het leven geeft.

Hij moet ons te drinken geven van het levende water, dat in Hem is, en in ons wordt een bron van levend water, dat dan ook uit ons vloeit.

Maar daartoe moeten wij altoos met Hem in

levend contact staan. Ieder oogenblik moeten wij tot Hem terug, uit Hem putten, in oprecht geloof.

Levensonderhouding, levensversterking, levenskracht en blijdschap is er alleen, als wij uit Hem leven gelijk wij door Hem leven.

Tot Hem dan, als de macht des boozen, als de macht der wereld, de macht der zonde ook in het eigen vleesch, u te sterk zou worden.

Tot Hem met uw zwakheid, zonde, ontrouw, afwijking van het rechte spoor.

Tot Hem met uw grievende teleurstellingen in uw werk, uw taak, uw roeping, ook in het ambt.

Dat heft u weder op, dat sterkt, dat staalt, dat doet u weder voortgaan met nieuwen moed.

Dat leert u roemen, maar niet in u zelf, maar in Hem, Die de opstanding is en het Leven.

• • •

Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de dooden is opgewekt.

Aan opstanding ging bij uw Heere de dood vooraf.

De verrijzenis tot het leven, was bij Hem een oprijzen uit het graf.

Dit leere Timotheus, om met Christus eerst te willen sterven.

Om zichzelf te verloochenen. Zichzelf te geven. Zijn leven te willen verliezen om Jezus' wil.

En het leere ook ons, dat wij, naar onzen ouden mensch, er onder en er aan moeten. Dat ons zondig „ik” gekruisigd, gedood, begraven moet worden, opdat wij met Christus mogen opstaan tot een nieuw leven.

Het leere ons voorts niet kleinmoedig en zelfzuchtig te treuren bij het graf van onze verwachtingen en onze verlangens, maar geloovig op Hem te zien, Die het Leven is uit de dooden, en aan Hem ons vast te houden, Die na zijn opstanding heeft gezegd: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde, en Ik ben met u, alle de dagen.

A.

D.

KERKELIJK LEVEN

„Ontloopen”.

Zooals ik wel verwacht had, komen de brieven los na mijn vorig artikel over „loopen”. Enkele wijzen erop, dat men toch wel iemand naloopt kan, niet om de stem, maar om den inhoud. Maar dat heb ik al zelf gezegd, pag. 211, kolom 1, regel 26, v., van boven.

Andere wijzen op gevallen van dominees, die naar hun meening het Woord niet brengen, of heel verkeerde preekmethoden erop nahouden, etc. Zij meenen, dat men dan ook maar eens op die dominees af moet gaan. Twee schrijvers van Chr. Geref. huize spreken desgelijks, en verzekeren, een bepaalde Gereformeerden spreker te zullen „naloopten”, als hij in de buurt komt.

Maar die brieven overtuigen me niet. In de laatste alinea's heb ik verleden week zelf gehandeld over de bezwaren, die men hebben kan tegen bepaalde preekers en preeken. Ik heb die niet gesmoord, zal ze nooit smoren, maar ik stel elken bezwaarde onder den eisch der theocratische gemeenschap. Men moet die bezwaren spreken, rustig, eerlijk, zakelijk, langs den aangewezen weg. Zijn ze geldend, en deed ieder, die ze heeft, ermee naar den eisch der theocratie, dan zou men eens zien, hoeveel werkelijke fouten ook werkelijk verbeterd werden. Hoeveel bestaande eenzijdigheden, of onjuistheden, of ongereformeerdheden ook heusch zouden verdwijnen. Natuurlijk zouden ook — en dit zeg ik er veiligheidsshalve bij — heel wat „bezwaren” zelf verteerd worden, als de vuren der kerk weer eens naar behooren gestookt werden. Maar wat terecht door de bezwaarden als fout wordt aangewezen, dat zou voor een groot deel ook kunnen wijken, en móeten wijken, voor een echten, christelijken, maar dan van den aanvang af in goede orde geoefenden aandrang-van-critiek.

Wat zien we evenwel in den regel gebeuren? Dat men een predikant, op wien men, terecht of ten onrechte, iets tegen heeft, „ontloopt”. Dat wil zeggen: dat men als lid der kerk afstand doet van zijn rechten, zijn eigen rechten. Een goed gereformeerd mensch heeft des Zondags recht op dienst des Woords, recht op ontvouwing van zijn belijdenis, recht op gezond-gereformeerde gedachten. Ontvangt hij die niet, of meent hij ze niet te ontvangen, dan loopt in een gemeente met meer dan één predikant menigeen naar een ander, die wel voldoet aan wat hij begeert. Maar zóó laat men de onderlinge tucht na, geeft zijn rechten prijs, en scheidt, mee in verband natuurlijk met de jarenlang ingewortelde ziekte, die al haast voor normalen toestand aangezien wordt, een karikatuur van de theocratische gemeenschap: waarin men immers leeft bij gelegenheidspolitiek (is er een naar uw zin, dan is het in orde, en anders moeten we maar ons schikken); waarin men zijn eigen rechten (op een gereformeerde preek, op ontvouwing van Gods gedachten) tegelijk met zijn eigen plichten (oefening van het ambt der geloov-

vigen in het wettig indienen van wettige bezwaren bij de wettige instanties, en zoo waken voor heel de gemeenschap der kerk) prijs geeft, en de eene groep in de gemeente laat danken voor wat men zelf geen dankzegging maar een gravamen bij den Vader der geesten waard acht.

Ik denk er niet aan, alles goed te praten, wat er gepreekt wordt; mijn Chr. Gereformeerde correspondenten zullen dat wel gelooven. Maar in de theocratie staat elk voor allen verantwoordelijk. Als die Chr. Gereformeerde loopers meenen, dat hun eigen predikant niet preekt overeenkomstig de formulieren van eenigheid, dan moeten zij een actie tot zuivering van hun kerk instellen. Lig de fout bij hun dominee, dan kunnen zij door goede critiek bezig zijn, het heil der andere schapen van de kudde te behartigen. Lig de fout aan de officiële bepalingen en resoluties hunner kerk (b.v. als er zonder blikken en blozen gezegd wordt, dat men in de Chr. Geref. Kerk belijdenis „mag” doen van het historisch geloof, wat natuurlijk voor de prediking directe gevolgen heeft), dan staan ze voor een nog verder gaande roeping tot reformatie.

En mutatis mutandis geldt dit voor de andere brieven schrijvers ook. Men leve meer bij Zondag 21, slot: elk moet zich schuldig weten, zijn gaven (van beter inzicht, eventueel ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te wenden).

Of ik direct beterschap wacht, als men ergens zoo begint? Volstrekt niet. Verkeerde toestanden vragen jaren, en nog eens jaren, om voor betere plaats te maken. Maar de verbetering kan slechts komen, over heel de linie, als over de heele linie eerst weer wordt teruggegaan op het rechte beginsel. Alle geregelde „ontloopers” zijn — laat ze dat niet vergeten — mee aansprakelijk voor de h.i. verkeerde preekmanieren van de thans door hen ontloopen predikanten. De ziekte hebben zij beantwoord met ziekte, de fout met fout, de rechtsschennis met rechtsschennis. De eenzijdigheid hielpen zij door hun meedoen aan een valsche gewoonte of zonde van nalatigheid groeien. Laat ze dat maar eens een paar jaar dragen.

En overigens: men moet de louterende werking van het liefdevuur niet onderschatten. We behoeven niet te doen als die organisten, die bij dat woord dadelijk gaan vibreeren. Vanwege de liefde, waarbij je zacht moet spelen. Ik dacht, dat vuur nog al verterend was. En dat dat nog al eens pijn kon doen. En loutering. En dus kracht.

Maar dat loopen beteekent geen kracht, maar kracht.

P. S. Een der correspondenten zag zijn artikel gaarne geplaatst. Daar zou op zichzelf niets tegen zijn, want het is in elk opzicht uitnemend. Maar men zou in de plaats, waar hij woont, onmiddellijk conclusies trekken, en vermoedens voelen opkomen. Het is evenwel niet mijn taak, in plaatselijke verhoudingen te grijpen, ook niet zijdelings. Hij vergeve mij dus, dat ik om die reden het beter acht, het stuk niet te plaatsen.

K. S.

De vrijheid van ons hooger onderwijs.

Deze week heeft ons een mooien radio-avond voor de Vrije Universiteit gebracht, waarvan veel goede vrucht geoogst moge worden.

Onder hetgeen dien avond gezegd is, trof ons de duidelijkheid, waarmee Dr K. Dijk zeer terecht de beteekenis van het woord „vrij” in de verbinding „Vrije Universiteit” uiteenzette.

Het was, zoo zeide Dr Dijk, een vrijheid tegenover den staat. En eveneens een vrijheid van kerkelijke suprematie. Van staatsdwang vrij, en eveneens van kerkelijke suprematie vrij, kon de gereformeerde hoogeschool zich geheel naar eigen aard ontwikkelen, en haar gebondenheid aan Gods Woord doen zien als de hoogste vrijheid.

Inderdaad, men heeft hier een zeer goed beginsel gegrepen, en op volkomen juiste wijze gehandhaafd.

Wij zijn er allen bijzonder blij mee, dat het hooger onderwijs, dat de gereformeerden uit eigen aandrif opgebouwd hebben, zich in dezen dubbel zin heeft „vrij” gehouden.

Alle hooger onderwijs, dat de gereformeerden uit eigen aandrif opbouwden, heeft zich gelukkig in den tweërlei zin van daareven vrij gehouden.

De Vrije Universiteit.

En ook de Theologische School te Kampen.

Ook deze laatste toch is vrij van den staatsdwang.

En eveneens is zij vrij van kerkelijke suprematie.

Zij zou dat niet zijn, als zij het eigendom was van de Herv. Kerk, die een bestuursvorm heeft, welke voor kerkelijke suprematie plaats heeft.

Of, als zij afhing van de Roomsche hiërarchie. Maar nu zij uitgaat van vrije gereformeerde kerken, nu is zij vrij van kerkelijke suprematie.

Om de doodeenvoudige reden, dat de Gereformeerde Kerken niet in staat zijn, suprematie te oefenen. Die Kerken kunnen dat niet, ze hebben geen orgaan er voor.

De professoren hebben zich vrijwillig gebonden.

Dat is waar die zij hebben evenzeer al de Vrije Unsten zuchten die eersten. matic nooit verscheen, lijke suppre de Vrije U ring aan w Maar wat d voor de vri

Natuurlijk een besluit zouden do principieo wettigen k komen; zo wijzigd te van niet pu op den kat

Maar dat vrijwillig a voorkomend deelt ze me van zijn ke lijdende le hoogleeraar hebben bij hetzelfde a dat heelema hun vrijheid in die gebor Zij voeren ken, en in gesprekken.

Wij, gere zijn, dat di van ons ho

Dat wij n lang eens z standig me vrienden, e levens vrie School zou

Stel u v relatie) de ren, en de haar moest mensch.

Stel u v verband) l lijf moester S.-verband) worden, als om te best

Dies leve 't Gezeide 't Verschi Kampen e

Wij dank Wij dank En legges

De (oud)

Er is vee land over socialistisc daar gebr antie gegas het juk, e naar de o de tyranni tanten van weld geof

Zoolang den eisch, heidsberoo zelf, zonde uit die dw

in den wo Word zie trent den

andere lev actie niet z teloos, in zich graag

sitie over het verkee tiseeren k

krachtig t gefundeerd laasie volh

Typisch vastheid v naar vore

a) in he den strijd totaal-staa

het de ke b) in h grondslag, zou kunn

Deze be de onlang mierten 1

Lage der dezer oud

LITERATUUR EN KUNST

Literair-meesterwerk.

A. den Doolaard, De Herberg met het Hoefijzer. Amsterdam, N.V. Em. Querido's Uitg. Mij., 1933.

Meer dan eens heb ik in ons blad geschreven over het werk van A. den Doolaard.

In de artikelenreeks over het nieuwste proza (nr's 23-41 van den vorigen jaargang), alsook bij de bespreking van verschillende van zijn boeken, is hij op den voorgrond gekomen als de auteur van het vitalisme, dat, naar de indertijd reeds geciteerde definitie van Dirk Coster, is „de drang, om, door alle verschijnselen van 't leven heen, zich over te kunnen geven aan den onbenaambaren en onbenaamden levensgloed, die verborgen door dit leven stroomt gelijk de groei-kracht door de vormen der natuur”. In alles wat Den Doolaard schreef was hij de echte vitalist, die dien levensgloed zocht en in fel-plastische vormen tot uitdrukking bracht.

Intusschen is Den Doolaards werk niet een beoefenen van het vitalisme als literaire richting. Integendeel. Meer dan eens heeft hij onomwonden verklaard, dat hij voor de „richting” van het vitalisme, die door Marsman is ingezet en van lieverlee verdorde, gelijk Anton van Duinkerken heeft gezegd, „tot een gekanker zonder hartstocht naast een weemoed zonder mannelijkheid”, niet de minste belangstelling heeft. Het vitalisme is bij hem niet een theorie, maar levenspraktijk, niet een esthetische vorm, maar levensinhoud. Hij is de vitalist van professie, die er op uittrekt, altijd weer, alleen maar om in zwerven en zwoegen aan zijn leefdrang den vrijen teugel te vieren.

De ondergrond van Den Doolaards vitalisme is dan ook een geheel andere, dan het intellectuaalisch doorvorschen van de levensverschijnselen, om „het werkelijke leven” te vinden — een streven, dat door Van Duinkerken is gequalificeerd als „het propageeren van den stalmest in de letterkunde” —; het is precies het omgekeerde van intellectualisme, namelijk een hang naar romantiek.

Bij eersten indruk klinkt dat vreemd: men zou geneigd zijn te verwachten dat de „operatieve chirurgie van het leven”, die de nieuwste proza-literatuur is, alle romantiek heeft uitgebannen. Maar wie zoo denkt, vergist zich. 't Is juist een van de karakteristieken van den reportage-roman en het filmische boek der nieuwe zakelijkheid, dat er zulk een sterk-romantische trek doorheen loopt. Veel meer dan tien of vijftien jaar geleden is de romantiek element van het artistieke proza. Er zijn onder de nieuwste romans boeken die volop-romantisch zijn: „De Stille Plantage” van Albert Helman b.v. of „Dokter José droomt vergeefs” van Theun de Vries; en zelfs bij echte modernisten als Marsman en Slauerhoff vinden we de romantiek, getuige „De dood van Angèle Degroux” en „Het verboden Rijk”. Temidden van de nuchterheid van het nieuw-zakelijke bloeit de romantiek allerwege weer op, omdat ze is de beantwoording van een verlangen, dat bij schrijvers en lezers leeft en blijft leven: ze ontstaat van-binnen-uit.

Meer nu dan bij anderen is dat bij Den Doolaard het geval, zoozeer, dat men zou kunnen spreken van een vluchten uit de werkelijkheid. Uit de problemen en de moeilijkheden van het dagelijkse leven trekt hij weg, de verre vrijheid in: en wat hij zoekt is de romantiek, is, zooals gezegd is „het rijk van de 1001-nacht-vertellingen”, dat wijd en groot zich uitstrekt over de schemering van bergbosschen en de afgeslotenheid der valleien. Duidelijk bewezen dat zijn vorige boeken: „Van Ski en Propellor”, „De laatste ronde”, „De Druivenplukkers”, „De wilden van Europa”. Ze vertoonen, wat hun romantischen inslag betreft, een stijgende lijn. En die lijn bereikt zijn hoogste punt in het nieuwste boekje „De Herberg met het hoefijzer”.

Inderdaad: het hoogste punt.

Want ofschoon het klein is van omvang en van postuur, geloof ik dat het brengt de volle ontplooiing van Den Doolaards talent. Het verenigt al de eigenschappen, die dezen Auteur onder de jongeren deden opvallen en die elk van zijn geschriften meer dan gewone aandacht deed vinden.

Vooreerst is het weer een zwerversboek. Evenals „De Wilden van Europa” leidt het naar het onbekende en onbeminde land van den Balkan, en dan naar een van zijn afgelegenste oorden, het bergland van Noord-Albanië, waar de nieuwgeordende regering nog maar nauwelijks is binnengedrongen.

Dan is het weer puur-romantisch. Die romantiek leeft in de donkere bosschen en de zwigende berg-natuur, maar leeft ook in de menschen, de woeste Malissoren, die van zichzelf getuigen: onze rijkdom dat zijn onze uienackers niet, noch onze bergweiden, waar het gras soms halverwege den zomer al verbrandt... ons echt bezit dat zijn onze eer

Bentheim en Oost-Friesland heeft dezer dagen een drietal predikanten, Ds W. Bronger (Bentheim), Ds J. E. Goudappel (Emlichheim) en Ds E. Kolt-hoff (Veldhausen) een manifest doen verschijnen, dat tegen portkosten verkrijgbaar is bij Boek-drukkerij R. G. Liebscher, Seifhennersdorf Sa.

Het zeer duidelijk gestelde stuk begint met erop te wijzen, dat de in den laatsten tijd weer van alle kanten vernomen eisch: „de opperste plaats in de kerk voor Christus vrij!” en „tucht over leer en leven”, klanken liet hooren, die het gereformeerde oor onmiddellijk boeiden. Alleen maar: waar was dikwijls de schriftuurlijke fundeering der gestelde eischen? Nationaal gevoel kon vaak zich daarin uitspreken, maar de bijbelsche basis ontbrak. Daarom besloot de synode der hier zich uitsprekende kerken, 6 Dec. 1933, zelfstandig haar positie af te teekenen.

Nadat nu is meegedeeld, dat de kerken van Bentheim en Oostfriesland de drie formulieren van eenigheid hebben aanvaard als uitdrukking van haar geloof, en gezegd is, welke principiële grondgedachten daarin zijn neergelegd (verkiezing, verbond, erfschuld, erfsmet, rechtvaardigmaking in Christus, heiligmaking als genade-gave, gereformeerde levensopvatting, „puriteinsche” strengheid) wordt betoogd, dat uit een en ander de noodzaak volgt van een kerk-inrichting en kerk-orde, welke beide het onderscheid tusschen de kerk en het volk genoegzaam in rekening brengen. Alleen het hoofd der kerk, Christus, kan en mag haar leven leiden en besturen; in dit licht is het ambt in de kerk te zien, en is te verstaan, wie en hoedanig de „trouwe mannen” moeten zijn, die naar Paulus' voorschrift, tot het ambt in de kerk te verkiezen zijn. Uit Christus' eenig herderschap en universeel opziener-schap (of episcopaal) vloeit de onverbiddelijke afwijzing van de tyranniseerende, en met het staatsgezag zich gelden latende, aan de kerk opgelegde bisschoppen voort. Men zegt: de opperste plaats in de kerk moet open blijven voor Christus; en zeker, in dien zin komt reeds een verzet tegen de machtsusurpatie aan het woord. Welk verzet deze gereformeerde schrijvers niet onverschillig laten kan. Maar nog beter ware het, de kwestie zóó te stellen: de opperste plaats in de kerk is sinds lang bezet; Christus bekleedt haar.

Daarom moeten de oud-gereformeerde kerken haar bezwaar tegen den gang van zaken uitspreken. Wat de gevolgen zullen zijn, ze weten het niet; maar zonder iemands strijd te willen verzwaren, willen ze het geven van een getuigenis niet nalaten.

In dat getuigenis wordt dan tenslotte ook begrepen een protest tegen alle vergoddelijking van het kreatureur, tegen alle menschevergoding, ook tegen de annexatie van den Zondag voor sport of voor vergaderingen en feesten ter eere van de nationale gedachte, terwijl daarbij dan de rechten van het eeuwige leven worden vergeten.

Tenslotte volgt dan een positief vermanend woord tot de leden der kerken zelf, opdat zij zelf ieder voor zich in het leven der gemeenschap staan mogen naar en door de gehoorzaamheid van Christus.

Met groote belangstelling lezen wij dit waardig gestelde stuk. Het is verblijvend, dat hier de gezond-gereformeerde opvatting het woord nam op eigen wijs; dit kalme woord is vreemd aan alle dialectiek, vreemd ook aan alle dualisme (afgedacht dan van een enkelen term, die trouwens in Duitsland anders klinkt dan in Holland), vreemd ook aan de fatale uiteenscheuring der onderscheidene levenssterreinen, welke uiteenscheuring zoo menig van andere zijde ingediend protest krachteloos heeft gemaakt, en feitelijk gevaarlijk.

Wij wenschen den oud-gereformeerden kerken sterkte, en betuigen onze sympathie met dit uitnemende stuk.

K. S.

Foto's voor het Afscheidings-herdenkingsjaar.

De heer G. Sloot, fotograaf te Kampen (Broederweg) heeft een foto (in onderscheiden formaten) gemaakt, waarop broederlijk naast elkaar te zien zijn Van Velzen, Brummelkamp, De Haan, Hel. de Cock. Vier van de „vaders” dus der Afscheiding. In dit jaar der herdenking zal ongetwijfeld menigeen deze foto in zijn bezit willen hebben; ze is fijn uitgevoerd (witte achtergrond) en zoo-veel het mogelijk was, keurig en duidelijk afge- werkt. De heer Sloot wil gaarne nadere infor- maties doen; naar we vernamen, zal hij langs onderscheiden wegen zorgen voor bekendmaking van de uitgave en haar bijzonderheden.

We hebben de foto zelf gezien, in de verschil- lende grootten, en kunnen met vreugde ieder, die zich voor de herdenkingsfeesten van 1934 inte- resseert, en de geschiedenis wil doen spreken in zijn huis- of studeerkamer, den raad geven, zich een exemplaar aan te schaffen.

K. S.

Dat is waar. Zij deden dat echter in de vrijheid, die zij hebben in de vrije kerken. Zij deden het evenzeer als de professoren in de theologie aan de Vrije Universiteit. Maar evenmin als deze laat- sten zochten onder kerkelijke suprematie, evenmin die eersten. De gereformeerden hebben die supre- matie nooit aanvaard. Noch in 1854, toen Kampen verscheen, noch in 1880 toen de leuze „geen kerke- lijke suprematie” aangeheven werd ten bate van de Vrije Universiteit, natuurlijk onder herinne- ring aan wat in de Herv. Kerk mogelijk was. Maar wat daár bestaan kan, is nog niet van kracht voor de vrije Geref. Kerken.

Natuurlijk is het mogelijk, dat de Geref. Kerken een besluit zouden nemen, een leer-uitspraak zouden doen, die een hoogleeraar te Kampen principiëel verkeerd leek. Hij zou dan langs den wettigen kerkelijken weg daartegen moeten op- komen; zou moeten trachten, de uitspraak ge- wijzigd te krijgen, doch zou in afwachting daar- van niet publiek ertegen moeten ingaan. Ook niet op den kathedraal.

Maar dat is geen suprematie, want dat is zijn vrijwillig aanvaarde, van te voren voor eventueel voorkomende gevallen vastgestelde houding. Hij deelt ze met alle dominees, en alle schoenpoetsers van zijn kerk, en deelt ze ook met die andere be- lijvende leden der Gereformeerde Kerken, die hoogleeraar zijn aan de Vrije Universiteit. Die hebben bij hun openbare geloofsbelijdenis precies hetzelfde aan hun kerkeraad beloofd. Ze vonden dat heelemaal geen suprematie, doch een acte van hun vrijheid, die zij hadden in Christus Jezus. En in die gebondenheid doen zij nu alles wat zij doen. Zij voeren in die gebondenheid hun tafelgesprek- ken, en in diezelfde gebondenheid hun kathedra- gesprekken.

Wij, gereformeerden, mogen wel heel dankbaar zijn, dat die suprematie over heel de linie van ons hooger onderwijs is afgeschafte.

Dat wij met z'n allen het daarover trouwens al lang eens zijn, is duidelijk. Geloof nog één ver- standig mensch, dat, als het anders was, alsdan vrienden, curatoren van de Vrije Universiteit tevens vrienden, curatoren van de Theologische School zouden willen zijn?

Stel u voor, dat zij den eenen keer (in V.U.- relatie) de kerkelijke suprematie moesten afzwe- ren, en de volgende maal (in Th. S.-verband) haar moesten aanvaarden? Dat lijden droeg geen mensch.

Stel u voor, dat zij den eenen keer (in V. U.- verband) het spook der kerkelijke suprematie te lijf moesten gaan, en den volgende keer (in Th. S.-verband) dat spook zelve ten lijve moesten worden, als curatoren der hoogeschool? Het ware om te besterven van schrik.

Dies leven wij ons vrije leven.

't Gezeide spook is maar een spook.

't Verschijnt in Amsterdam niet. 't Verschijnt te Kampen evenmin.

Wij danken voor de Vrije Universiteit.

Wij danken voor de Vrije Theologische School.

En leggen zóó den broeder-band.

K. S.

De (oud)gereformeerde stem in Duitschland.

Er is veel te doen, den laatsten tijd, in Duitsch- land over de knechting, die door het nationaal- socialistische régime over het kerkelijk leven al- daar gebracht wordt. Zelfs zijn er kerken in dole- antie gegaan, die weigeren, zich te voegen onder het juk, en die eenvoudigweg haar gang gaan, naar de ontwikkeling van eigen leven, ongeacht de tyrannie, die door de dienaren of de represen- tanten van het in den staat overheerschend ge- weld geoefend wordt.

Zoolang de verzet-actie zich alleen grondde op den eisch, dat de kerk het juk van dwang en vrij- heidsberooving zou mogen weigeren voor zich- zelf, zonder dat evenwel de staats-idee zelf, waar- uit die dwang noodwendigerwijs opkomen moest, in den wortel werd aangetast door een op Gods Woord zich grondende thetische uiteenzetting om- trent den eigen aard van staat, en kerk, en ook andere levensverbanden, zóólang kon die verzet- actie niet zoo heel veel beteekenen. Zij bleef mach- teloos, in den grond. Want tegen dwang verzet zich graag elk-voor-zich. Maar alleen, wie de po- sitie over en weer principiëel afbakenen, en dus het verkeerde staats-begrip zelf fundamenteel cri- fiseeren kon, alleen hij was in staat, zijn protest krachtig te doen worden en, wijl het principiëel gefundeerd was, daaromheen een keurbende van laaie volharders te verzamelen.

Typisch kwam de betrekkelijke zwakheid en on- vasilheid van het gevoerde verzet in twee dingen naar voren:

a) in het herhalen van de verzekering, dat men den strijd niet voerde tegen den staat, den totaal-staat van Adolf Hitler, doch alleen tegen het de kerk drukkende vreemde geweld;

b) in het ontbreken van een confessioneelen grondslag, die het verzet een concreet-reële basis zou kunnen geven.

Deze beide bezwaren zijn evenwel vreemd aan de onlangs verschenen „Kundgebung der altrefor- mierten Kirchen Deutschlands zur kirchlichen Lage der Gegenwart”. In opdracht van de synode dezer oud-gereformeerde kerken in de graafschap

ige bezwaren en voor heel t, en de eene oor wat men ámen bij den

eraten, wat er eerde corres-

Maar in de ntwoordelijk meenen, dat eerenkomstig toeten zij een nstellen. Ligt nen zij door der andere

Ligt de fout luties hunner slozen gezegd erk belijdenis oof, wat na- volgen heeft), ande roeping

or de andere bij Zondag 21, n, zijn gaven nutte en ter rillig en met

s men ergens le toestanden i voor betere g kan slechts de heele linie et rechte be-ijn — laat ze elijk voor de e thans door te hebben zij met fout, de

De eenzijdig- aan een val- heid groeien. ar dragen.

ende werking n. We behoe- i, die bij dat zege de liefde, cht, dat vuur g al eens pijn cht.

kracht, maar

ig zijn artikel lf niets tegen emend. Maar nt, onmiddel- ns voelen op- ik, in plaatse- iet zijdelings- eden het beter

K. S.

a radio-avond waarvan veel

d is, trof ons k zeer terecht j” in de ver- zette.

vrijheid tegen- vrijheid van i staatsdwang prematie vrij, l zich geheel ar gebonden- ds de hoogste

zeer goed be- iste wijze ge-

mee, dat het rden uit eigen in dezen dub-

ereformeerden ft zich geluk- reven vrij ge-

te Kampen. in den staats-

kerkelijke supre-

eigendom was irsvorm heeft, plaats heeft- he hiërarchie gereformeerde ke suprematie. al de Geref. i suprematie t niet, ze heb-

illig gebonden.